

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים

לעולים חדשים

הוראות

א. משך הבחינה : שעה וחצי

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון — (40x1) — 40 נקודות

פרק שני — (30x2) — 60 נקודות

סך הכול — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : רשימת יצירות.

ד. הוראות מיוחדות :

(1) יש לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת של היצירות שנלמדו.

(2) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר) (40 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–5.

מעשה חכמים

1. קראו את מעשה החכמים "מר עוקבא ואשתו" שלפניכם, וענו על הסעיפים שאחריו.

מר עוקבא הָיָה עָנִי בְּשִׁכּוּנָתוֹ,
וְהָיָה רָגִיל בְּכָל יוֹם לְזָרֵק לוֹ אַרְבָּעָה זֹזִים בְּצִנּוֹר הַדָּלָת.
פַּעַם אַחַת אָמַר: אֵלֶּךְ וְאַרְאֶה מִי עוֹשֶׂה עָמִי טוֹבָה זֹאת.
אוֹתוֹ הַיּוֹם שָׁהָה מֵרַע עוֹקְבָא בְּבֵית הַמַּדְרֵשׁ הַרְבֵּה וְהִלְכָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.
כִּיּוֹן שָׁרְאָה אוֹתָם הָעָנִי שָׁהָטוּ עֲצָמָם לַדָּלָת – יָצָא אַחֲרֵיהֶם.
בָּרְחוּ וְנִכְנְסוּ שְׁנֵיהֶם לְתִנּוֹר גָּרוֹף.
נָכוּוּ רַגְלָיו שֶׁל מֵרַע עוֹקְבָא.
אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: תֵּן רַגְלֶיךָ עַל רַגְלִי.
חִלְשָׁה דַּעְתּוֹ.
אָמְרָה לוֹ: אֲנִי מְצוּיָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהִנָּאֲתִי קְרוֹבָה.

מעשה החכמים מתאר את הנתינה של מר עוקבא מול הנתינה של אשתו.

א. תארו כל אחת מדרכי הנתינה והסבירו את ההבדלים ביניהם.
ציינו והסבירו אמצעי עיצוב או מאפיין של מעשה חכמים עבור אחת מדרכי הנתינה שתיארתם.
(30 נקודות)

ב. לדעתכם, איזו דרך של נתינה מתאימה יותר לחיינו היום? נמקו את תשובתכם.
(10 נקודות)

סיפור עברי קצר או מתורגם

2. שברירים / דבורה בארון

הסיפור "שברירים" מתאר את חייה של חיה פרומה מילדותה ועד מותה.

א. תארו שני אירועים בחייה של חיה פרומה. (14 נקודות)

ב. הסבירו כיצד כל אחד מן האירועים גורם לשינוי בעולמה הפנימי או בקשריה עם סביבתה. (26 נקודות)

3. יגון / אנטון צ'כוב

בסיפור "יגון" מתוארת בדידות חברתית של הדמות הראשית.

א. הסבירו והדגימו בעזרת שתי דוגמאות כיצד הבדידות הזו באה לידי ביטוי בסיפור. (26 נקודות)

ב. האם בסוף הסיפור יש פתרון לבעיית הבדידות של יונה? הסבירו את דבריכם. (14 נקודות)

4. חיזו בטטה / סמי ברדוגו

א. בסיפור "חיזו בטטה" יש כינוי לכל אחת מן הדמויות המרכזיות. לכינויים אלה יש משמעות בעיצוב הדמויות. הדגימו קביעה זו באמצעות שתי דוגמאות מתוך הסיפור. (26 נקודות)

ב. בחרו אחת מן הדמויות שכתבתם עליה בסעיף א. הסבירו והדגימו אמצעי עיצוב נוסף (שאינו כינוי) שתורם לאפיון אותה הדמות. (14 נקודות)

5. מר עוקבא; שברירים / דבורה בארון

ביצירות רבות מתוארות דמויות משולי החברה (כגון עניים, נזקקים ובודדים).

א. בחרו ביצירה שלמדתם ותארו את היחס של שתיים מן הדמויות האחרות ביצירה לדמות כזאת. (26 נקודות)

ב. בחרו באמצעי אומנותי אחד ביצירה והסבירו כיצד הוא תורם לעיצוב אחת הדמויות. (14 נקודות)

פרק שני – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירה עברית מודרנית) (60 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 6–12.

שימו לב: בפרק זה שש שאלות. יש לענות על שתי שאלות: על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות

6–8) ועל שאלה אחת משירה עברית מודרנית (שאלות 9–12).

(לכל שאלה – 30 נקודות; סך הכול – 60 נקודות)

שירת ימי הביניים

6. קראו את השיר שלפניכם, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

שְׁחֲרִיתִיךָ בְּכָל שְׁחָרִי וְנִשְׁפִּי / שלמה אבן גבירול

שְׁחֲרִיתִיךָ בְּכָל־שְׁחָרִי וְנִשְׁפִּי / וּפְרִשְׁתִּי לְךָ כְּפִי וְאַפִּי.
 לְךָ אֶהְמָה בְּלֵב צָמָא, וְאֶדְמָה / לְדָל שׁוֹאֵל עָלֵי פִתְחֵי וְסָפִי.
 מְרוֹמוֹת לֹא יְכִילוּךָ לְשִׁבְתֶּךָ – / וְאוֹלָם יֵשׁ מְקוֹמְךָ תוֹךְ סַעֲפִי!
 הֲלֹא אֶצְפֵּן בְּלִבִּי שֵׁם כְּבוֹדְךָ / וְגִבּוֹר חֲשָׁקְךָ עַד יַעֲבֹר־פִּי:
 אֲנִי עַל כֵּן אֶהוֹדָה שֵׁם אֱ-לֹהֵי / בְּעוֹד נִשְׁמַת אֱ-לֹהִים חַי בְּאַפִּי.

א. תארו את היחס של הדובר בשיר לא-לוהיו על פי השיר כולו, והסבירו כיצד הדימוי בבית השני מבטא יחס זה.

(20 נקודות)

ב. ציינו אמצעי אומנותי נוסף (מלבד דימוי) שבא לידי ביטוי בשיר, והסבירו כיצד הוא מבטא את יחסו של הדובר

לא-לוהיו. (10 נקודות)

7. קראו את השיר שלפניכם, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף משוש תבל קריה למלך רב / לך נכספה נפשי מפאתי מערב!
 המון רחמי נכמר כי אזכרה קדם, / כבודך אשר גלה ונוף אשר חרב.
 ומי יתנני על כנפי נשרים, עד / ארוה בדמעותי עפרך ויתערב!
 דרשתיך, ואם מלכך אין בך ואם במקום / צרי גלעדך – נחש שרף וגם עקרב.
 הלא את-אבניך אחונן ואשקם / וטעם רגביך לפי מדבש יערב.

- א. הסבירו כיצד תפארת הפתיחה (הבית הראשון) ותפארת הסיום (הבית האחרון) מסייעות להבנת יחסו של הדובר לציין. (16 נקודות)
- ב. ציינו והסבירו שניים מן האמצעים האומנותיים בבתים 2–4, שבעזרתם הדובר מבטא את יחסו לציין. (14 נקודות)

שירת ביאליק

8. קראו את השיר שלפניכם, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

לְבָדִי / חיים נחמן ביאליק

כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם סָחַף הָאוֹר, שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת-בֶּקֶר חִיָּהֶם הִרְנִינָה; וְאֲנִי, גּוֹזֵל רֶדֶד, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה.	וְכִשְׁכֹּלָה לְבָבִי לַחֲלוּן, לְאוֹר, וְכִשְׁצֹר-לִי הַמְּקוֹם מִתַּחַת לְכִנְפָּה – כְּבִשָּׁה רֹאשָׁה בְּכַתְפִּי, וְדַמְעָתָה עַל-דָּף גְּמָרְתִּי נֹטְפָה.
בָּדָד, בָּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְׂכִּינָה אֶף-הִיא כָּנֵף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל-רֹאשֵׁי הִרְעִידָה. יָדַע לְבִי אֶת-לִבָּהּ: חֲרֵד חֲרֵדָה עָלִי, עַל-בָּנָה, עַל-יְחִידָה.	חֲרָשׁ בְּכַתְּהָ עָלִי וְתַתְּרַפֵּק עָלִי, וְכִמּוֹ שָׂכָה בְּכִנְפָּה הַשְּׂבוּרָה בְּעָדִי: "כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם פָּרְחוּ לָהֶם, וְאוֹתָר לְבָדִי, לְבָדִי..."
כָּבֵר נִתְגַּרְשָׁה מִכָּל-הַזְּוִיּוֹת, רַק-עוֹד פֶּנֶת סִתָּר שׁוֹמֵמָה וְקִטְנָה נִשְׁאַרָה – בֵּית-הַמְדָּרֶשׁ – וְתַתְּכֵס בְּצֶל, וְאֶהֱי עֲמֹה יָחִיד בְּצָרָה.	וְכָעֵין סִיּוּם שָׁל-קִינָה עֲתִיקָה מְאֹד, וְכָעֵין תִּפְלָה, בְּקִשָּׁה וְחֲרֵדָה כְּאַחַת, שְׂמָעָה אֲזָנִי בְּבִכְיָה חֲרִישִׁית הִיא וּבְדַמְעָה הִיא הָרוֹתַחַת –

א. בבית הראשון הדובר בשיר משתמש בצירוף המילים "שירה חדשה", ובבית האחרון

הוא משתמש בצירוף המילים "קינה עתיקה".

הסבירו את המשמעות של ניגוד זה בהקשר של התהליך שעבר הדובר בשיר.

(14 נקודות)

ב. ציינו שני ניגודים נוספים בשיר והסבירו מהי תרומתם להבנת משמעות השיר.

(16 נקודות)

שירה עברית מודרנית

ארץ ישראל וירושלים

9. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריה.

אָרֶן / לאה גולדברג

כָּאֵן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵיָה
כָּאֵן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מִצְנָפֶת שְׁלֵג
אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלָדוּתִי שְׁקָמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמְּחֻטִּים הִיָּה הִיָּה
אֶקְרָא מוֹלָדֹת לְמֶרְחֵב הַשְּׁלֵג
לְקֶרֶח יִרְקֶרֶק כּוֹבֵל הַפֶּלֶג
לְשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נְכָרִיָּה.
אוֹלֵי רֶק צְפוּרֵי מִסַּע יוֹדְעוֹת –
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיּוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם –
אֶת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֶתְּכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַעַמִּים
אֶתְּכֶם אֲנִי צִמְחָתִי, אֲרָנִים,
וְשִׁרְשֵׁי בְּשָׁנֵי נוֹפִים שׁוֹנִים.

תארו את החוויה שעוברת הדוברת בשיר בעקבות המעבר מארץ לארץ. הדגימו כיצד השימוש בקולות ובמראה תורם להבנת חוויה זו (דוגמה אחת לקול ודוגמה אחת למראה). (30 נקודות)

שירים בצל השואה

10. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

נצול / לאה איני

אָבִי מִתְקַשֵּׁר לְמִסְפָּר הַצֵּלִיב לֹא עַל זְרוּעַ
וּמִקְשִׁיב־מִקְשִׁיב כְּדָרוֹד.
בְּאֶזֶן הַשְּׂמָאלִית אֵינִי מִקְשִׁיב
זֶכֶר לְסִטְיָרָה מִכְפּוֹ שֶׁל אֶס. אֶס.
בְּאֶזֶן הַזֵּה הוּא שׁוֹמֵעַ
שׁוֹמֵעַ כְּמַחְרִישׁ
אֵד אֶת הָאֶזֶן הַבְּרִיאָה הוּא עוֹשֶׂה כְּאַפְרָכְסֵת
לְסִיּוּטִים שֶׁבָּאִים לֹא
מִדֹּרָה, מִבּוֹנָה, מֵאוֹשְׁוִיץ
בְּקִרְוֹנוֹת
אָבִי צוֹרֵחַ אַחַת לְשָׁבוּעַ כְּאוֹמֵר –
שְׁלוֹמִי טוֹב
וְאַחֵר כֵּן הוּא הוֹפֵךְ אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַכֶּר הַרְטֹב
וְנִרְדָּם עַל צִדוֹ הַיְמָנִי
נוֹתֵן אֶת אֶזְנוֹ הַמִּתֶּה לְבִכְיִי
בְּכִי הַמְהִלֵּךְ עַל בְּהוֹנוֹת.

בחרו בשתי דוגמאות ל"לשון צפנים" בשיר, והסבירו את תרומתן להבנת העולם הנפשי של האב כפי שהוא מתואר בשיר. (30 נקודות)

זוגיות

11. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

אזון עדין / סיון הר שפי

את השבת שָׁלַנו
שָׂרַק אָנִי יְכוּלָה לְהַכְנִיס
שָׂרַק אַתָּה יְכוּל לְהוֹצִיא
מְחֻזְקִים שְׁנֵי נְרוֹת.
אָבַל בְּסוֹפָה נִהְיִים אֶחָד
שְׁתֵּי פְתִילוֹת בְּנֵר אֶחָד
לְהִתְחַלָּה חֲדָשָׁה.
וּבְרֵאשִׁית הָיִינוּ דוֹרְפָּרְצוּפִין
בְּחוּט שְׁדָרָה הִזָּה תְּלוּי עוֹלָם.
עֲכָשׂוּ שְׁנֵי עֲמוּדֵי שְׁדָרָה
מְחֻזְקִים בֵּית
וּכְשֶׁאָנִי קָצַת מִתְכוּפֶּפֶת,
וּכְשֶׁאַתָּה, אִזּוֹן עָדִין.

תארו את הקשר הזוגי כפי שהוא בא לידי ביטוי בשיר. בחרו באמצעי אומנותי אחד והסבירו כיצד הוא תורם להבנת הקשר המתואר בשיר. (30 נקודות)

אדם וזהותו

12. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

גֵּאוֹה / דליה רביקוביץ

אֶפְלוּ סִלְעִים נִשְׁבָּרִים, אֲנִי אוֹמֶרֶת לָךְ,
וְלֹא מַחְמַת זִקְנָה.
שָׁנִים רַבּוֹת הֵם שׁוֹכְבִים עַל גִּבָּם בָּחֵם וּבִקֹּר
שָׁנִים כֹּה רַבּוֹת
כְּמַעַט נוֹצֵר רֶשֶׁם שֶׁל שְׁלוֹה.
אִין הֵם זָזִים מִמְּקוֹמָם וְכֵן נִסְתָּרִים הַבְּקִיעִים,
מֵעֵין גֵּאוֹה.
שָׁנִים רַבּוֹת עוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם בְּצַפְיָה.
מִי שֶׁעֲתִיד לְשַׁבֵּר אוֹתָם
עַדִּין לֹא בָּא.
וְאִז הָאֵזוֹב מִשְׁגִּשְׁג, הָאֲצוֹת נִגְרָשׁוֹת וְהִים מְגִיחַ וְחוֹזֵר
וְדוֹמָה הֵם לֹלֵא תְנוּעָה.
עַד שֶׁיָּבוֹא כָּלֵב יָם קָטָן לְהִתְחַכֵּךְ עַל הַסִּלְעִים
יָבוֹא וְיִלְךְ.
וּפְתָאֵם הָאֶבֶן פְּצוּעָה.
אֲמַרְתִּי לָךְ, כְּשֶׁסִּלְעִים נִשְׁבָּרִים זֶה קוֹרָה בְּהִפְתָּעָה.
וּמָה גַם אֲנִשִּׁים.

כתבו מהי התמונה המרכזית בשיר והסבירו כיצד משתמשת בה הדוברת כדי לתאר תהליכים בחיים של בני האדם. (30 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך